

N:o 213.

Af herr **E. Räf**, om ändring af 60, 65 och 75 §§ riksdagsordningen.

Vid förlidet års riksdag aflämnade jag en motion om införande af öppen omröstning i Riksdagens kamrar. Denna motion afslogs i Första Kammaren utan votering och i Andra Kammaren med 66 emot 62 röster, hvilket dock mera bevisar, att Andra Kammarens plena vid t. o. m. grundlagsenliga frågors afgörande kunna vara nog så fåtaligt besökta, än det bevisar, att denna kammares majoritet skulle hafva förändrat sin förra åsikt i fråga om öppen eller sluten omröstning. Den öppna omröstningen skulle helt säkert också i någon mån råda bot emot dylika fåtaligt besökta plena. Valmännen kunde nämligen då lätt kontrollera, hvilka riksdagsmän som, äfven utan respektive kammares tillåtelse, toge sig frihet ifrån riksdagsgöromålen. Det torde således redan detta vara en gifven vinst af den öppna omröstningen.

Nu kan det ju synas, som om jag, efter det öde min motion då rönt, ej borde återkomma med ny sådan under denna treårsperiod. Emellertid har, sedan denna min motion afslogs, Riksdagen fattat preliminärt beslut om införande af proportionella val. Och detta synes mig innebära nog stor anledning att ånyo och just i år taga under allvarlig ompröfning, huruvida icke Riksdagen i och med denna reforms genomförande äfven borde införa öppen omröstning.

För den, som förut ställt sig tveksam till denna reform, bör nämligen med de proportionella valens införande en ny anledning finnas att öfvergifva sin tvekan. Sedan dessa val äro väl genomförda, behöfver en riksdagsman, äfven om han skulle vara än aldrig så lättböjd, ej söka vara »alla till lags». Han representerar ett visst intresse eller parti och en

annan ett annat. Både han och hans valmän böra äga material till bevis för, att hans ord och handlingar öfverensstämma med det intresse eller parti, som valt honom. Och *afgörande sådant* bevis finnes icke i något annat än representantens afgifna röst för eller emot samma intresse eller de förklaringar ett motsatt förfarande kan gifva anledning till. Ja, det kan med allt fog sägas, att öppen omröstning är ett ganska nödvändigt komplement till proportionella val.

Det är icke blott på det ekonomiska området den ärliga personen och hans handlingar kännetecknas af den öppenhet, som gör kontrollen lätt, eller det andliga området, där benägenhet för mörkret anses vara något så betänkligt, att det trotsar all kontroll, utan dessa två förhållanden karakterisera nog i viss mån äfven politiska personer, intressen och handlingar. Och för min ringa del hyser jag i dessa afseenden den åsikten om den öppna omröstningsidéens styrka och oemotståndlighet, att om Sveriges Riksdag år 1908 skulle inför allt Sveriges folk anställa öppen omröstning om den öppna omröstningens införande, så skulle denna omröstningsmetod befinnas erhålla majoritet. Jag tror nämligen, att många uti ett dylikt fall skulle känna sig förlägna ej blott för sig själfva utan äfven för andra att ej våga låta folket se, huru man handlar uti dess egna och viktigaste frågor. Och skulle jag i detta fall taga miste, så känner jag mig dock fullt förvissad om, att pluraliteten bland svenska folket skulle föredraga att få reda på, huru kanske just i synnerhet *de* representanter handla, som så nödvändigt vilja vara omgifna af den hemliga omröstningens ogenomträngliga slöja.

Men äger idéen sådan styrka, så torde det också i längden vara lika lönlöst för högern att försöka motarbete densamma som det förut varit för vänstern att motarbete proportionalismens oemotståndligt rättvisa idé. Högern torde genom detta motarbete i längden endast skada sig själf och gagna sin motpart, som i så fall nog kommer att hemföra segern med dess frukter.

Den invändningen, att Riksdagen dock understundom kan komma uti en sådan situation, där det är särdeles behöfligt, att allt får ske hemligt, har naturligtvis intet med frågan om den öppna omröstningen att göra. Redan min korta riksdagsmannabana har visat mig, att Riksdagen i dylika synnerligen utomordentliga fall lätt nog kan finna lämpliga anordningar.

Bristen på öppen omröstning tager sig nu alltemellanåt mycket, lindrigt sagdt, egendomliga uttryck. Jag vet icke, huru det går till i Första Kammaren, men i Andra Kammaren har jag bevittnat, hurusom

efter en grundlagsenlig sluten omröstning en viss partichef eller annan ledamot uppträdt och förklarar sig vara motståndare till det af kammaren fattade beslutet samt i därför lämpliga ordalag sökt draga andra likasinnade eller partivänner med sig, hvarefter massinstämmanden realiserat en enligt arrangörernas mening behöflig hvad man kunde kalla öppen omröstning. Och således får kammaren i dylika fall bevittna först en grundlagsenlig *sluten* omröstning och därefter en af praktiska eller taktiska skäl framkallad annan öppen »omröstning». Den, som nu af respekt för grundlagen, af motvilja mot taktiken eller det opererande partiets allmänna tendenser ej vill eller kan deltaga i den andra och öppna »omröstningen», antages vara motståndare till äfven det beslut, som den öppna omröstningens män velat framkalla. Och dock torde det i till och med många fall hända, att ett sådant antagande är ett fullkomligt misstag. Med den öppna omröstningens införande vore dylika operationer och obehagligheter undanröjda.

Men äfven det under mera vanliga förhållanden brukliga instämmandet i en annan talares anförande visar mera behöfligheten af den öppna omröstningen än att det kan ersätta densamma. Det är väl nämligen ytterst få fall, då man hör ett längre anförande, uti hvars *alla* delar man kan instämma. Men för att ej behöfva hålla ett tal, låter man dock utan vidare reservation anteckna sig som instämmande. Att man med detta instämmande afsåg talarens hufvudyrkande eller kläm anses ju i allmänhet vara gifvet. Åtminstone anser man väl, att hvarje kammarledamot skall uppfatta det så. Emellertid händer det lätt, att till och med en sådan vid behof kan använda sig af en helt annan tolkning. Då jag i ett sådant fall å ena sidan visserligen ej kan förneka, att jag gjort ifrågasvarande instämmande, men å andra sidan icke kan godkänna hvarje ord talaren sagt, ej heller hans framställningssätt, så visar det hela, att vi, i den mån vårt politiska lif blir rikt på lika många som för olika personer värdefulla skiftningar, också måste erhålla ett mera tillförlitligt sätt att gifva dessa *till känna* än genom instämmanden i andras anföranden. Och den öppna voteringen är då för den person, som icke annat än i nödfall vill besvära kammaren med tal, det bekvämaste och bästa samt för alla parter det enda fullt tillförlitliga sättet. Uti sitt ja eller nej har han också ett rent vapen mot hvarje motståndare.

Ser jag slutligen på motiveringen till konstitutionsutskottsmajoritetens afslag på min motion i denna sak vid förra årets riksdag, så finnes denna vara en ganska ordagrann afskrift af innehållet på sidan 451 i »Sveriges grundlagar med förklaringar» af K. Hagman. Nu vill det sig

emellertid inte bättre, än att samma arbete har på näst föregående sida, eller sidan 450, enligt min åsikt mycket starkare och flera skäl till *förmån för* öppen omröstning samt dessutom meddelande om, att sådan är införd uti ej mindre än jämnt ett dussin af de mest ansedda stater i världen. Jag beder alltså få hänvisa till sidan 450 i samma arbete. Då dessutom, såsom jag förut sagt, den stora rösträttsreformen vid 1907 års riksdag och de därmed preliminärt antagna proportionella valen ställa äfven denna sak i ett helt annat läge än förut, samt därtill kommer, att nog litet hvar känner på sig, att den af mig härmed åsyftade reformen i alla fall på sin tid måste genomföras, så vågar jag, med hänvisning till såväl min som andra motionärers och talares vid föregående riksdagar i denna sak gjorda motivering, hemställa till äfven denna Riksdag,

att den måtte, såsom hvilande till vidare grundlagsenlig behandling, antaga följande förslag till ändrad lydelse af §§ 60, 65 och 75 riksdagsordningen:

§ 60.

När ärendet — — — därom tillåtas. Omröstningen skall ske öppet och medelst namnupprop. Befinnas i mål, där blott enkel pluralitet erfordras, de afgifna rösterna lika delade, nedlägga talmannen i en därtill afsedd rösterna en ja-sedel och en nej-sedel, båda lika samt hvar för sig slutna och hoprullade, och afgöres då omröstningens utgång genom den sedel, som en af kammarens ledamöter på anmodan af talmannen ur rösturnan upptager.

§ 65.

När i fråga — — — Riksdagens beslut. Om vid sammanräkningen af de afgifna rösterna dessa befinnas lika delade, nedlägga Andra Kammarens talman i en därtill afsedd rösterna en ja-sedel och en nej-sedel, båda lika samt hvar för sig slutna och hoprullade, och afgöres då omröstningens utgång genom den sedel, som en af Andra Kammarens ledamöter på anmodan af talmannen ur rösturnan upptager.

§ 75.

Vid alla val, hvilka alltid skola ske med slutna sedlar, iakttages — — — erfordras.

Stockholm den 29 januari 1908.

E. Räf.